

УДК 316.023.4

Коваль В.О.¹, Ромашко Г.А.²

¹ канд. пед. наук, доц. НУ «Запорізька політехніка»

² студ. гр. СН-518 НУ «Запорізька політехніка»

ЕВОЛЮЦІЯ СІМЕЙНИХ ВІДНОСИН У РАМКАХ ІСТОРІЇ РОЗВИТКУ СОЦІУМУ

Проблема сімейних відносин мала велику актуальність у різні часи, бо саме сім'я має функції продовження роду та первинної соціалізації дітей. Однак, потрібно дати пояснення терміну. Сім'я – це мала соціальна група, яка базується на шлюбних, кровних зв'язках, спільному проживанню, бюджету та домогосподарству, члени якої беруть участь в спільній сімейній діяльності.

Усього в науці виділяють 3 епохи розвитку сімейних відносин: дикість, варварство та цивілізація.

На початку розвитку суспільства сімейних відносин не існувало. Був лише природний інстинкт на продовження роду. Відношення між чоловіками та жінками нічим не регулювалися і були ендогамними, тобто сексуальні зв'язки дозволялися усередині роду. Наприклад, у Стародавньому Єгипті фараони, задля збереження влади і чистого роду, одружувалися на своїх сестрах і дочках. Однак це призводило до конфліктів, і виникла потреба регулювати сімейні відносини. Виникла така форма шлюбу як екзогамія, яка забороняла будь-які сексуальні відношення між кровними родичами. Також це було зроблено для об'єднання родів та розширення соціальних контактів. І згодом ендогамія і зовсім була під табу і дозволялася лише як виключення із правил під час оргій та карнавалів.

На початку провідним був полігамний шлюб, коли чоловік мав відносини не з однією жінкою, і навпаки. У ті часи шлюб не трактувався як спільне життя, наявність господарства та виховання дітей. Цим словом

називали ритуальні зустрічі груп людей у певних місцях для проведення оргіастичних свят з використанням ігор та танців.

Після народження дитини вона належала роду матері, бо кровний зв'язок з батьком було довести неможливо, і сексуальні відносини між чоловіком та жінкою не мали ніякого відношення до виховання дітей. Саме це і спричинило матріархат. Дитину виховували усі дорослі люди роду, а поняття «батько» трактувалося, як «ватажок».

Пізніше з'явилося землеробства і скотарства, так як екологічна криза призвела до зменшення кількості тварин. Зросла необхідність людей до виживання, і це зміцняло соціальні відносини. Велику роль стала грати чоловіча сила, яка змінила матріархат на патріархат. Чоловіки повинні були годувати сім'ю, яка тепер формувалася не тільки на сексуальних стосунках і продовженні роду, а й на економічних потребах.

Так з'явилися моногамні сім'ї, де чоловік жив тільки з однією жінкою, яка мала народжувати потомків сімейного майна і не мала права зраджувати у доказ своєї вірності чоловіку, а також щоб упевнитися, що дитина може претендувати на наслідство.

У наш час сім'єю вважають поєднання шлюбних відносин чоловіка та жінки, кровних зв'язків між батьками та дитиною, а також господарсько-економічними зв'язками, які виникають на основі спільного домогосподарства.

Взаємовідносини між батьками та дітьми також трансформувалися на протязі століть. Науковці виділяють 6 видів відносин у родині: 1) Інфантидні, тобто дітовбивство, який характеризував період часу до IV ст. н.е.; 2) Кидаючі, коли дитину віддавали в іншу сім'ю, або монастир (IV-XVII ст.); 3) Амбівалентні – діти не вважалися повноправними членами сім'ї, не вважали їх особистостями і жорстоко карали (XIV-XVII ст.); 4) Нав'язливі – поведінка та внутрішній світ дитини повністю знаходиться під контролем батьків (XVIII ст.); 5) Соціалізуючі, тобто дитина стає об'єктом виховання батьків, коли вони займаються розвитком та становленням особистості (XIX-XX ст.); 6) Допмагаючі, коли батьки прагнуть забезпечити індивідуальний розвиток дитини, опираючись на її здібності, а також налагодити емоційно близький контакт (XX-XXI ст.).

Таким чином, формування сучасного зразка сім'ї та шлюбу пройшло довгий шлях модернізацій, а також мало кілька етапів розвитку, які суттєво відрізняються один від одного.